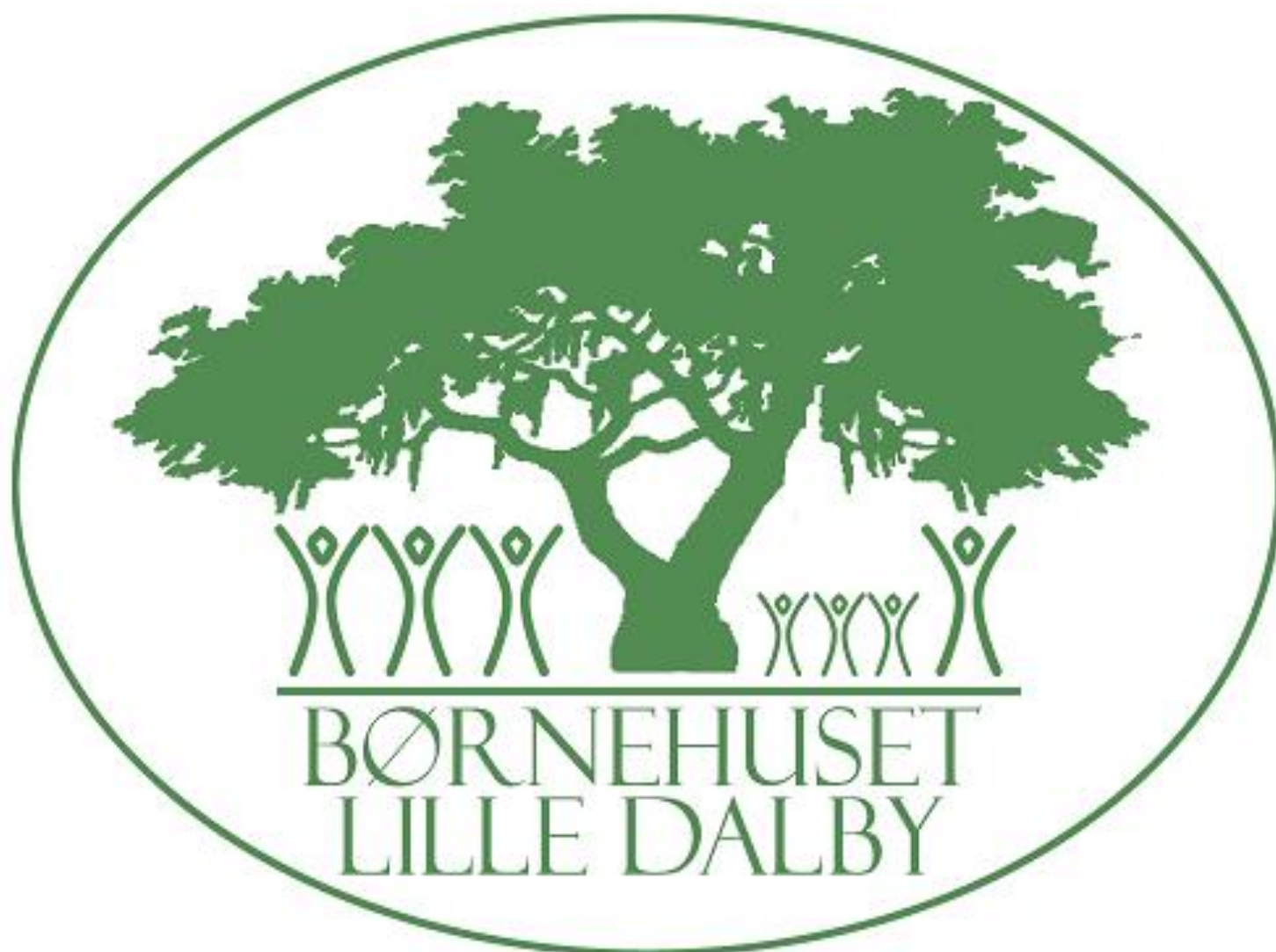
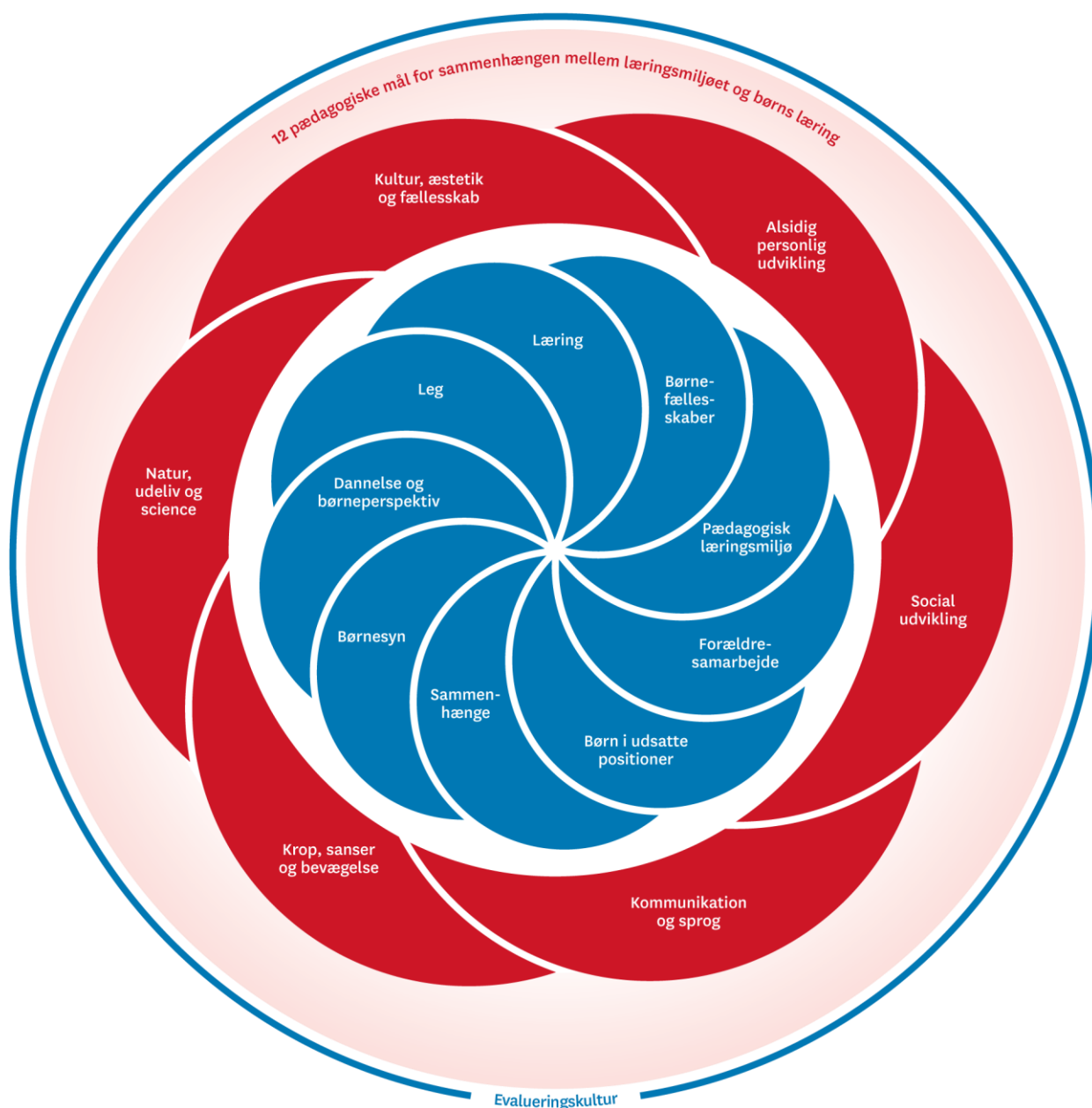

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Lille Dalby

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Lille Dalby blev bygget som, et energi klasse 1 hus, i 2010. Allerede mens institutionen var på tegnebrættet, var det tanken, at huset skulle integrere ude liv, miljø og økologi, og at pædagogikken skulle være inspireret af den Nord Italienske Reggio Emilia filosofi. Huset er indrettet med store lyse lokaler og atelier. Der er nøje tænkt over lysindfald og de muligheder som rummene giver for, at konstruere og eksperimentere med lys, farver og former.

Hvordan kan du se vi er inspirerede af Reggio Emilia

Vi arbejder bevidst med lys, skygger, former og farver via lysborde og projektorer.

Vi arbejder med projekter i kortere eller længere tid. Projekter, der formes og udføres af børnene i dialog og ud fra børnenes tilgang til projektet

Husets struktur gør det muligt at arbejde i små eller mindre grupper.

I børnehaven er børnene aldersopdelte og i vuggestuen er der 2 aldersintegreret grupper

Husets indretning afspejler et miljø, der kan forandres efter børnegruppens behov.

Vi har atelier hvor der er tilgængelige materialer

Vi bruger dokumentation som en del af børnenes læring

Vi dokumenterer processerne og bruger dokumentationen som et pædagogisk redskab

Vi arbejder med REMIDA, eller genbrugs materialer som alternativer til færdig skabt legetøj

En stor del af vores profil tager sit afsæt i den natur der er omkring Lille Dalby. Vi går på opdagelse med vores børn både på legepladsen og i det nærmiljø der ligger uden for vores låge. Vores grønne profil indebærer også et tæt samarbejde med vores køkken hvor vi har det økologiske sølvmærke. Vores køkken handler om meget mere end den mad vi spiser eks. madmod, maddannelse, samarbejde omkring skabelse af måltidet og fødselsdagsarrangementer hvor vi inviterer forældre ind til at fejre børnene sammen med os.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn og børneperspektiv:

- Alle børn har betydning og skal opleve at være **værdifulde**
- **Børns ressourcer** ses og der værnes om deres forskelligheder og ret til at udvikle sig forskelligt
- Gennem relationen understøttes alle børns **selvstændighed** og **initiativ**, og samtidig med skal de have den **nærvær** og **omsorg**, som de har brug for
- **Alle børn har en stemme**. Børn skal føle sig set og forstået, og at de har værdi i fællesskabet.

Dannelse og Læring

- Børn skal opleve sig som **aktive medskaber** af egen læring og udvikling
- Læring handler ikke alene om at tilegne sig faktuel viden, men også om forankringen af **værdier** og viden i barnets personlighed. Her arbejdes bl.a. med KLAR til Læring
- Børns læring foregår med kroppen og med sanser, såvel som i tanke og tale. **Børn lærer gennem sociale interaktioner, ved at undre sig, opleve nyt og afprøve.**
- Børnene skal opleve at være aktivt deltagende i et **demokrati**
- Børns grundlæggende **nysgerrighed og lyst til at lære** skal understøttes

Leg og børnefællesskaber

- **Børns leg** respekteres og anerkendes som en vigtig læringsform.
- Der skabes rammer, der understøtter børns spontane og selvorganiserede lege, og der er samtidig blik for at skabe **legfællesskaber**, hvor alle børn trives
- Børn skal indgå i et **socialt fællesskab** sammen med andre børn og voksne, hvor relationen styrker og udvikler børnenes personlige, sociale og faglige kompetencer
- Der er plads til det **enkelte barns** initiativ og deltagelse, men også til, at barnet kan begå sig i verden med **indlevelse** i og **forståelse** for andre.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

Pædagogikken i Lille Dalby henter inspiration fra Reggio Emilia i menneskesynet og i den måde der pædagogisk og projektorienteret arbejdes med børnene. Barnet kan ikke alt selv, men ønsker og har evnen til at indgå i sociale samspil. Læring og udvikling sker igennem de sociale samspil og i et miljø, der faciliterer læringsprocesser. Vi har en positiv forventning til børnene og er opmærksomme på de individuelle strategier som børnene benytter sig af ved læringstilegnelse.

For at sikre et godt børnemiljø, benytter vi os af lytningens pædagogik. Vi inddrager børnenes perspektiver, giver medansvar, medbestemmelse og på børnemøder afprøves demokratiske processer. Et godt børnemiljø er et sted, hvor der er sammenhæng mellem læring, udvikling, sundhed og trivsel. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø afspejles dels i indretningen af lokalerne i huset og dels det pædagogiske arbejde. Indeholdt heri er i vores arbejde med læreplanerne.

Vi arbejder inkluderende hvilket betyder, at alle børn har ret til at være en del af et større eller mindre fællesskab og det skal give mening for børnene at deltage i de projekter der arbejdes med. Mindst 1 gang årligt laves en grundig analyse af børnegruppen. Analysen danner rammen for den overordnede målsætning der arbejdes med for gruppen. Inden hvert projekt laves en mindre analyse ud fra børnenes nysgerrighed og mestingsstrategier. Der udarbejdes projektbeskrivelse og heri indgår de 6 læreplans temaer. Vi ser på helheden og mener der i ethvert projekt indgår læring fra alle områder af læreplanerne. Det overordnede mål kan eventuelt have fokus på kulturelle udtryksformer og værdier. Det kan omhandle eventyr og fortælling, men selve projektet foregår i skoven, hvor der indgår natur og naturfænomener. Der er en masse krop og bevægelse, på vejen ned i skoven og inde i skoven. Sproget bruges og udvikles via fortællinger og deltagelse i fortællingen. Socialt, er vi sammen i en gruppe. Vi skal vente på hinanden og samarbejde. Den alsidige personlige udvikling er også i spil, da jeg lærer noget om mig selv og min rolle i fortællingen. Derfor arbejder vi ikke isoleret med de enkelte temaer, men med alle områderne på en gang. Dette dokumenteres i projektbeskrivelserne, hvor det ud fra de enkelte læreplanstemaer beskrives hvilke læreprocesser projektet faciliterer.

Lille Dalby, den grønne institution og ude liv.

I Reggio Emilia siger Stephano som er *Atelierista i institutionen Allende.

"Planterne har deres egen identitet. Det handler om et Etisk forhold til æstetiske forhold, sådan at; bag skønheden gemmer sig noget mere; Selve livet med de mange omskiftelser – Tiden, udvekslingen mellem tid og konkret virkelighed. Alle Micro elementerne i naturen. Det Intensiverer børnenes forhold til naturen".

Han taler her om økologi og det at se sammenhængen mellem det indre og det ydre. At børn får mulighed for at sætte tingene i forbindelse med hinanden er centralt i børnenes udvikling. Når vi i Lille Dalby arbejder med naturen har vi hjertet med udenfor. Vi har fokus på klima og diversitet i børnehøjde, hvilket også afspejler sig i bl.a. projekter og hverdagsaktiviteter. Vi hjælper børnene med at skabe sammenhæng når vi først sår i urtehaven og siden høster, eller når vi dagligt fodrer hønsene, samler æggene og ser Mette i køkkenet tilberede maden. Det handler for os om at "have hjertet med udenfor, i naturen og bringe elementer fra naturen ind i huset og derved skabe en helhed. Legepladsen er stor og giver mulighed for et rigt ude liv. Vi har, høns, kani-ner og får samt en urtehave, der indgår i det pædagogiske arbejde med børnene.

I Reggio Emilia ser man ikke på læring som noget, den voksne alene står for, men ser i stedet på børnenes tilgang til læring. I Børnehuset Lille Dalby er vi enige i dette og vi ser opdragelse og dannelse som en værdibaseret proces, der hele tiden er i gang, i dialogen mellem børn og voksne, samt børnene imellem. Pædagogens rolle er vigtig, da pædagogen er ansvarlig for at skabe de optimale rammer for barnets erkendelsesprocesser. Det betyder, at pædagogen skal støtte barnets udvikling ved at skabe de rammer, der hjælper barnet til selv at finde frem til løsningen/erkendelsen også uden den voksne nødvendigvis er aktivt deltagende eller tilstede i lokalet. Vi kalder det at gå foran, ved siden af eller bag ved barnet. I den aktuelle situation vil pædagogen ud fra analyse af barnet/ gruppen af børn, bruge refleksion som metode til at give barnet de bedste betingelser for læring. Vores opgave er at understøtte børnene i at forstå verden og skabe et miljø, der giver rum for udvikling.

Vi anvender deltagelsesstigen for at forstå og være bevidste om hvor meget vi som personale skal involvere os i børnenes lege og aktiviteter. Vi skal naturligvis være tæt på men børn har i høj grad også brug for at eksperimentere og afprøve for sig selv eller sammen med venner uden voksen indblanding.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Læringsmiljø:

- Læringsmiljøerne skal tage højde for, at børns udvikling og læring sker i **mangfoldige processer** gennem en vekslen mellem børnenes egne igangsatte **lege, voksenstyrede** aktiviteter og hverdagens **rutiner**
- Læringsmiljøerne skal være **trygge** og **alsidige**, som fremmer en **eksperimenterende** tilgang, og som giver lyst og mod til at lære mere, men som også giver plads til at blive udfordret, famle og fejle
- Læringsmiljøerne skal tage udgangspunkt i **børnenes perspektiv**, hvor deres ideer, meninger og oplevelser inddrages, men hvor vi også varetager **børnenes interesser og tarv**.
- Der skal skabes **differentierede læringsmiljøer** – både de fysiske og de faglige rammer
- De voksnes adfærd og relation understøtter børnenes læreproces - uanset om det er leg, aktiviteter eller hverdagens rutiner. Det er **måden vi er sammen med børnene på** – som er afgørende.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

At vi har fokus på både de fysiske og psykiske læringsrum.

Vi har en vekselvirkning imellem læringsrum der er stationære eks. vores atalie og fleksible læringsrum der kan ændres alt efter det børnene viser os.

Vi er meget bevidste omkring vores rolle i samspillet med børnene for at få skabt et trygt og udviklende miljø.

Børn der oplever nærværende voksne er ofte i en bedre interaktion med andre børn og de aktiviteter vi sætter op for dem. Det betyder at vi er bevidste om at det ikke er nok at vær nær men i høj grad om at være nærværende.

På de daglige børnemøder er vi i dialog med børnene omkring det der rører sig i dem og vi arbejder dagligt med pædagogiske aktiviteter i mindre børnegrupper.

I gruppetiden fra 9-12 hvor børnene følger deres aldersgruppe planlægger personalet pædagogiske forløb der enten kan være for hele gruppen eller målrettet små projektgrupper. Disse forløb er ofte med afsæt i hvad vi kan se børnene har brug for at lære – det være sig om dem selv og om det at fungere i et fællesskab.

Vi bruger bl.a. Roger Harts deltagelsesstige i vores overvejelser når vi planlægger for og med børnene. Vi søger en skabe en høj involvering for børnene i deres hverdag, men er også bevidste om at der er noget børnene ikke ved de har brug for at lære. Her er der brug for tydelige voksne der er med til at skabe en retning for det enkelte barn og gruppen.

Læring og dannelse sker over hele dagen og ikke kun når vi laver planlagte forløb. Vi arbejder på at være tæt på børnene så vi kan understøtte dem i alle de lege og hverdagsaktiviteter de er en del af. Der er stor forskel på 2,5 og på vej i børnehave og 5,5 og på vej i skole – børnene mestre på forskellig vis og det er vores opgave at være tæt på for hjælpe på vej.

Det at børnene oplever at gøre en forskel for fællesskabet har stor betydning og noget vi vægter højt i Lille Dalby.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejdet mellem forældre og dagtilbud:

- Forældre er vigtige og afgørende personer for deres børns trivsel og udvikling. Derfor arbejdes der hele tiden på et godt og **forpligtende** samarbejde med forældrene, hvor der er **gensidig respekt** for hinanden.

- Barnets **forældre skal inddrages og involveres** i dagtilbuddets arbejde, og understøtte stimulerende hjemmelæringsmiljøer. Det sker gennem et samarbejde, der tager afsæt i den enkelte familie, hvor familiens ressourcer bringes i spil – og hvor forældre og dagtilbud i fællesskab drøfter hvordan barnets læring, udvikling og trivsel kan fremmes.
- **KLAR til Læring** understreger vigtigheden af, at vi har et **tæt samarbejde** med forældrene

Børns trivsel, læring og udvikling er et fælles ansvar og sammen skabes de bedste rammer for børn. Fordi **forældre gør en forskel.**

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

Inddrager vores forældre på forskellige niveauer; Forældrebestyrelsen, Forældremøder og i den daglige pædagogiske hverdag. Dyrepasning i weekender og ferie, arbejdsdage og fælles fødselsdage er nogle af de tiltag vi har for, at skabe en sammenhæng mellem institution, børn og forældre.

Forældrebestyrelsen arbejder på et strategisk overordnet plan med udviklingen af Børnehuset Lille Dalby. Vi har en meget aktiv bestyrelse der bidrager positivt ind i vores hverdag og er en god sparringspartner til ledelsen i Lille Dalby. På forskellige planer arbejder de med vores politikker og konkrete tiltag hvor forældrene involveres i arrangementer. Bestyrelsen har valgt at lave en frugtordningen og varetager økonomien omkring denne i samarbejde med vores køkkenleder.

Bestyrelsen har nedsat en sponsorgruppe der aktivt søger fonde så vi kan udvikle på det fysiske miljø. Forældremødet med valg til bestyrelsen bruges af bestyrelsen til at være i direkte dialog med forældregruppen omkring udvikling af Børnehuset under teamet "Forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel"

Forældremøderne med de enkelte team bruges som et forum hvor det enkelte team kan være i dialog med forældrene omkring den samlede børnegruppe. Der er et årligt møde hvor pædagogerne drøfter fokuspunkterne for året udvikling i gruppen.

I den daglige pædagogiske hverdag har vi fokus på dialogen med det enkelte forældrepar omkring deres barn/børn. Vi tilbyder forældresamtaler hvor det enkelte barns udvikling er i fokus og forældrene har altid mulighed for at få en trivselssamtale hvis de har tvivlsspørgsmål omkring deres barns udvikling. Ligeledes tilbyder vi vejledning til forældre hvor kost er et emne i hverdagen. Vores køkkenleder giver gode råd med på vejen og er en direkte sparringspartner hvis kost er et problem i dagligdagen.

Vores sprog og motorik ansvarlige pædagoger tilbyder sparring når det er nødvendig. Alle 3 årige bliver sprog screenet og der bliver i samarbejde med forældrene lavet en handlingsplan hvis der er behov. Ligeledes har vores tale/høre konsulent tilstedeværelsestid i Børnehuset og giver direkte sparring til forældre der ønsker dette.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn kan af forskellige grunde være i en udsat position af kortere eller længere varighed. I Læring arbejdes der med **børnelinealen**, og hvor fokus er på at fremmetrivsel for alle børn. Alle børn skal opleve at være i og forblive i grønne positioner – **'Stay green'**. Derfor samarbejder det pædagogiske personale med andre tværfaglige samarbejdspartnere, så der sker en **rettidig** indsats i forhold til børn i udsatte positioner. Samtidig arbejdes der med **mangfoldige fællesskaber**, hvor der er fokus på børns ressourcer og der værnes om deres forskelligheder.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

I Lille Dalby kalder vi det "Børn med særlige rettigheder" og er meget bevidste om, at vores dagtilbud ikke nødvendigvis er indrettet efter det enkelte barn. Det betyder at når et barn har det svært i vores ramme går vi i dialog med forældrene omkring dette. I fællesskab leder vi efter de rigtige tiltag for det enkelte barn så det kan inkluderes i fællesskabet. Alle børn har ressourcer at spille ind med og det er vores opgave at få dem sat i spil. Børnene har ikke valgt rammen – det er noget vi har skabt og hele tiden forsøger at reflektere over så den kan videreudvikles.

Vi arbejder med et helhedssyn – Vi analyserer på opretholdende faktorer, der kan være med til at fastholde et barn i en udsat position og bruger det i dialogen med forældrene når vi skal finde løsninger sammen.

Vi har et tæt samarbejde med vores TIP-pædagog.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Alle børn har brug for at der skabes **sammenhæng** i forbindelse med overgange. Dagtilbud arbejder sammen med skolen om at **forbinde de to arenaer** i brobygningen. Målet er, at børnene får et **godt kendskab** til skolen og SFO'en – både de fysiske rammer, personale og børn. Det betyder at personalet, i både dagtilbud og skole, har fokus på at **skabe sammenhæng mellem kultur og indhold** de to steder. Men også at sikre, at det kendskab og den viden, der allerede er omkring barnet, bruges i barnets videre færd.

Dagtilbuddet støtter og styrker børnenes sociale, personlige og faglige færdigheder, bl.a. gennem **KLAR til Læring og de seks læreplanstemaer**.

Det betyder, at vi i vores dagtilbud:

I Lille Dalby har vi valgt at arbejde med børnene i aldersopdelte team, så personalet følger børnegruppen hele deres tid i børnehaven og følger med over i skolen når der skal laves brobygningsarbejde. Til vores hovedskole der er Hedensted skole følger der 2 medarbejdere der "udlånes" fra april til juli og skaber den gode overgang fra daginstitution til skole. Til de skoler hvor vi har få børn aftales der individuelle brobygningsforløb.

At alle vores pædagoger deltager i brobygning på skolen giver os et godt billede af den verden børnene bevæger sig ind i og giver os dermed gode input til hvordan vi kan udvikle på vores kommende skolestartere.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger vores lokalmiljø ved at tage på ture i området, bruger de lokale legepladser, besøger kirken, får kirken på besøg, tager børnene med til den lokale cykelsmed når cyklerne skal have service og laver kulturelle arrangementer med de øvrige institutioner i området.

Børnehuset Lille Dalby varetager ligeledes opgaven omkring drift af ReMida Center Hedensted der samler genbrugsmaterialer fra de lokale virksomheder. Materialerne genanvendes i den pædagogiske praksis til at skabe læringsmiljøer med fokus på bæredygtighed.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det gør vi primært ved at være i god dialog med børnene i hverdagen og ved at være nysgerrig på hvad der optager børnene. Børn og personale flytter hvert år grupperum og indretter efter aldersgruppen, så rummene afspejler børnenes projekter og det der optager dem. På den måde bliver vores dokumentation ikke "bare" information men en aktiv del af vores praksis med børnene.

I hverdagen arbejder vi med projektgrupper der alt efter tema skaber et pædagogisk miljø omkring aktiviteterne.

Vi arbejder med et fælles fødselsdagstema hvor de børn der eks. har fødselsdag i maj inviterer de øvrige børn til fest sidste torsdag i måneden. I samarbejde med vores køkkenleder og en pædagog skaber de en menu og pynter huset op for resten af børnegruppen. Dette gøres i samarbejde med forældrene til de børn der har fødselsdag. Forældrene kommer på dagen og laver mad sammen med børn og personale så der skabes en æstetisk ramme for måltidet.

I hverdagen arbejder vi med at give dokumentationen tilbage til børnene ved at snakke med dem og deres oplevelser eks. igennem billeder og video. Dialogen med børnene er med til at skabe de næste skridt for de aktiviteter der laves.

Vi har samtidig nogle pædagogiske værksteder der er mere stationære fordi vi igennem erfaring ved de virker for børnene. Det er eks. vores atalier hvor der er fokus på de kreative aktiviteter. Vi har stor fokus på at inddrage den natur vi omkring os i det pædagogiske arbejde både inde og ude. I vores køkkenhave og drivhus er børnene med i den fulde proces fra dialog omkring det der skal i jorden, plejen af planterne og høsten af frugten i sidste ende.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestuen er den primære opgave at få skabt tilknytning mellem voksen/barn og støtte barnet i at danne relationer til de andre børn. Der er fokus på at skabe læringsmiljøer der er præget af omsorg, tryghed og

nysgerrighed. Barnet udvikler sig i samspil med andre og skal have mulighed for at indgå i større og mindre læringsfællesskaber i løbet af dagen.

Børneyoga:

De voksne går foran og viser, engagerer og motiverer børnene ved hjælp af deres eget engagement og kropssprog. Der er sat en pædagogisk ramme, hvor børnenes initiativer gribes og bygges videre. Ved valg af yogastilling og forfølgelse af børnenes ønske om, at være løver og sammen skabes en fælles fortælling. Herved skabes der også vedholdenhed og anerkendelse af børnenes perspektiver, da barnets stemme følges i samspil med nærværende voksne.

Yoga er ligeledes en demokratisk proces, hvor børnene lærer at foretag valg og fravalg når der vælges øvelser. Ved at deltage i yoga får børnene mulighed for at deltage i et differentieret fællesskab og lære sig selv og egne grænser at kende. Det giver kendskab til egen krop og der er mulighed for såvel perifer som legitim deltagelse. Har barnet brug for at være observerende i starten er yoga et trygt og godt læringsrum, hvor aktivitetsniveauet tilpasses barnets grænser. Dette viser og benævner den voksne for barnet, så barnet føler sig respekteret og anerkendt. Når barnet selv viser interesse og motivation, så griber vi den og tilpasser aktiviteten.

Spisesituation

Ved måltiderne skabes forudsigelighed for at give tryk igennem dialog, der omhandler børnenes dagligdag. Børnene har faste spisepladser til frokost. Det giver en nærværende, tryk og forudsigelig base og skaber et godt samspil mellem børnene ved bordet og den faste voksen. Gennem snakke ved måltidet har vi fokus på madglæde og madmod. Vi motiverer børnene til at turde smage på nyt og spændende mad og italesætter følelser, grænser og succeser. Der arbejdes ligeledes med babytegn, hvilket understøtter barnets verbale sprog og giver de yngste en mulighed for at udtrykke deres behov. De voksnes engagement og nærvær gør at børnenes intentioner bliver anerkendt og italesat. Vi er bevidste om at børn er forskellige og skal håndteres forskelligt. Børnene spejler sig i hinanden og bliver modige sammen "hov, hun kan det, måske kan jeg også..." – det smitter og styrker deres livsduelighed. Dialogen ved frokost bordet gør den voksne klogere på hvad børnene er nysgerrige på. Den røde tråd gennem dagen bringes i spil sammen med børnene. Der tales bl.a. om dagens oplevelser, aktiviteter, lege m.m.

Projektgrupper og læringsmiljø

Børn er i projektgrupper hvor der er fokus på børnenes interesser/nysgerrighed i forskellige materialer, ting, legetøj, hinanden, emner etc. Vi samler børnene ud fra de observationer vi gør i dagligdagens leg, dialog og praksis. Projektgrupperne kan være af forskellig varighed, men ofte arbejdes der med specifikke emner over længere tid. Det kan f.eks. være familieprojekter, sprog og legeprojekter, yoga, selvhjulpethed i garderoben hvor de ældste hjælper de yngste og får deres kompetencer i spil. I disse projektgrupper får børnene mulighed for at danne positive relationer gennem et fælles tredje og læringsmiljøet tilpasses løbende barnets udviklingsniveau. Der tages bl.a. udgangspunkt i Deltagelsesstigen ifht. at tilpasse sig børnenes behov – nogle dage skal børnene have lidt ekstra hjælp, andre dage kan de selv. Projektgrupperne giver børnene mulighed for fordybelse om et emne og afholdes typisk om formiddagen, men der etableres varierede læringsmiljøer hen over hele dagen, som favner bredt og rummer børn i forskellige aldersgrupper på samme tid. Her tages der også udgangspunkt i såvel det enkelte barns interesser og behov som det store gruppes behov. Vi tilbyder forskellige materialer i form af ler, modellervoks, ris, vand, blade, sand, rødbe- desaft. Børn udforsker og bliver klogere på sig selv, og egen krop når de afprøver forskellige materialer og er i forskellige grupper.

Ifht. de ældste vuggestuebørn har vi fokus på at have et godt brobygningsforløb og skabe en tryk overgang mellem vuggestuen og børnehaven. Her er der et tæt samarbejde mellem Fasangruppen (de yngste i børnehaven) og vuggestuen. Der laves aktiviteter sammen, tages på ture sammen og i den sidste måned inden børnehavestart, sover vuggestuebarnet på en madras sammen med de børn fra børnehaven, der sover til middag

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Læringsmiljø:

Vi tilrettelægger læringsmiljø, hvor børnene har mulighed for at indgå i forskellige fællesskaber hen over dagen. Disse miljøer tilpasses børnenes aktuelle interesser, relationer, alder og udviklingsniveau. Fx kan man starte en samling som er målrettet til de yngste børn. Herefter kan man udvide samlingen og tilpasse den de større børns interesser. Hermed kan man ramme alle børnene i samling, men med hver deres forudsætninger og interesseområder. Nogle børn er med i samlingen ved at observere, andre deltager aktivt (Lave og Wenger)

At børnene udvikler empati er en vigtig forudsætning for at kunne indgå i forpligtende fællesskaber og det understøtter vi ved, at den voksne kan gengive barnets perspektiv og kan italesætte barnets følelser og handlinger i situationen. ”Laura, jeg kan se du gerne vil give Lærke en krammer”. Ligeledes aflæser vi børnenes intentioner og italesætte dem. Det får børnene til at føle sig set, hørt og forstået, hvilket vil give børnene et godt fundament for at forstå andre. Eksempel: P høre at M græde, P siger ” M græder” pædagogen

siger ” ja M græder men hun bliver trøstet af A”. Her viser/fortæller vi barnet at der bliver handlet på deres følelser

At kunne begå sig i den store verden og være en del af et forpligtende fællesskab vil for et vuggestuebarn betyde, at det skal begynde at gøre sig erfaringer ifht. at håndtere krav og foretage valg. – Det er omsorgsfuldt at kunne stille krav til barnet, som er tilpasset barnets kapacitet og lære barnet at stå ved sine valg. Barnet bliver præsenteret for forskellige ting i vuggestuen og her lærer det sammen med andre børn og anerkendelse fra den voksne, at stå ved sine valg og være vedholdende i en selvvalgt aktivitet. Barnet skal have lov til at prøve af, gør sine egne erfaringer med verden – hermed udvikler barnet omsorg og empati for andre børn. Den voksnes habitus kan have betydning for barnets egne erfarings dannelse og det er vigtigt vi er bevidste om vores rolle ifht. at støtte det enkelte barn i børnefællesskaberne. Sammen med forældrene skal vi gøre en forskel for vores børn og vise dem vejen så de sikres mulighed for en plads i et fællesskab.

Legens betydning:

Vi prioriterer de sociale relationer, hvis nogle børn har gang i en god leg, afbryder vi ikke legen men lader dem lege færdig. Vi er bevidste om ”Legens Magi” og hvornår og hvordan vi som voksne skal og bør involvere os.

Når børnene skal sove får børnene lov til at følges ud og få skiftet ble mm. Og sammen gå ud og sove. Børnene får her lov til at blive i det sociale fællesskab. Det kan være rart at følges med en ven.

Når børnene leger i dukkekrogen øver de sig i at indgå i et fællesskab med de andre børn. For et vuggestuebarn kræver det en del guidning og her er den voksne rollemodel, ved at være en del af legen. Det handler det om, at kunne gå foran, ved siden og bag ved barnet. Derudover at kunne være i nærheden og nærværende, og kunne se barnets initiativer, italesætte barnets følelser og handlinger ind i køkkenlegen. Børn er forskellige og det er den voksnes ansvar at se forskellighed som en ressource og tilrettelægge et differentieret miljø der kan tilgodese hele børnegruppen. Også børn i udsatte positioner. Her arbejdes der med vejledt deltagelse og positive forventninger til barnet, så andre børn kan få øje på dets ressourcer.

Den voksne er med til at skabe rammen for læringsmiljøet og vi arbejder med fleksible rum der gør det muligt at tilpasse miljøet til den aktuelle børnegruppe. Hvis børnene har brug for at lege bevægelseslege om formiddagen indrettes rummet til dette, hvor det om eftermiddagen kan indrettes til mere sanselige lege. Vi skal behandle børn forskelligt for at kunne behandle den ens. Alle børn skal have lige muligheder og derfor arbejdes med differentierede læringsmiljøer.

Relationer – bygger på ligeværd, forståelse og indlevelse i barnet. En god relation har stor betydning for hvordan den voksne kan arbejde med barnets trivsel, læring, dannelse og udvikling

Samling:

Måtterne er kørt ind for, at skabe genkendelighed for børnene til samlingen. Vi har fokus på at alle børn deltager på forskellige niveauer. Hvilket vil sige, at børnene har mulighed for at deltage med hver der forudsætninger og præmisser. Det kan være samlingen bliver aldersopdelt, så indholdet der præsenteres til samling passer den udvalgte gruppe. Der holdes fødselsdagssamling hvor det enkelte barn fejres i fællesskabet. Ligeledes kan der i overgangen inden formiddagsmad holdes samling, hvor der synges eller leges mens vi venter på maden. Her får børnene mulighed for deltagelse og medindflydelse i valg af sange og lærer at vi skiftes til at vælge.

Børnene samles ligeledes i mindre projektgrupper i løbet af dagen, hvor der er mulighed for, sammen med en voksen, at fordybe sig om et fælles tredje. Disse grupper kan f.eks. dannes på baggrund af relationer og fælles interesser.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Læringsrum og interesser:

Det pædagogiske læringsmiljø justeres løbende så det har en understøttende effekt ifht. børnenes sproglige erfaringsdannelse. Det betyder at de fysiske rum indrettes så børnenes nysgerrighed pirres og visuelt udfordres. Pt. har vi en børnegruppe der er meget optaget af maskiner. Det er den voksens rolle, at indrette det pædagogiske læringsmiljø som tager udgangspunkt i maskiner, her udvikler barnets sprog gennem dialog omkring maskiner og udvide deres ordforråd og forståelse ved at lave et ”sprogbrusebad”. Hvor den voksne præstere barnet/børnene for forskellige elementer som fx går på tur og finder dem, synger om dem, ser billeder og film om dem, har dialog om dem, udvider ved at inddrage flere aspekter i form af båndgård, dyr, hø, farvet ris osv.

Projekter er ligeledes et læringsrum, hvor barnet udfordres sprogligt. Disse projekter udspringer af børnenes interesser, behov og relationer.

En lille gruppe er sammen på badeværelset sammen med en pædagog, hvor en af pigerne har en observation omkring sig egen krop, og gør opmærksom på forskellen på piger og drenge. Her får pædagogen en dialog om forskellen på piger og drenge.

En gruppe med 8 børn og to voksne, har et projekt sammen som hedder "mig og min familie" Dette projekt giver mange gode snakke om: Familie, bopæl, hvem er jeg, hvem er du, hvad kan jeg, hvad kan du, osv. Vi arbejder her med barnets omverdens bevidsthed, gennem oplevelser og italesættelse af oplevelserne

Vi bruger legen til at skabe sproglig fællesskaber. En pædagog har et projekt sammen med 4 drenge som hedder "sjov med sprog". Her leger vi med traktor, gravemaskiner, mm. Som alle 4 drenge synes er rigtig sjovt. Vi går på ture for at finde gravemaskiner, lastbiler mm. Vi leger med bilerne i vand, sand, ler, kartoffel mel, mm. Her får pædagogen sammen med børnene gode lange dialoger, omkring maskinerne, materialet, farver mm.

I disse projekter arbejdes der med visuel støtte på forskellig vis, som er med til at genkalde oplevelser for barnet. Visuelt bruges der billedbøger, tegninger, billeder i klikrammer og videooptagelser af børnene på skærmen. Det bliver dermed håndgribeligt og nærværende for barnet, når det sammen med en voksen, taler oplevelserne igennem eks.: "Se - hvad laver du der, hvem er det du er sammen med" osv

Sproglige rollemodeller:

Omkring de yngste børn handler det om blikretning og øjenkontakt, at pludre med barnet og være opmærksom på gestik og kropssprog. Den voksne bliver på den måde spejlet for barnet, som vil føle sig set, hørt og forstået. Den voksne skal afstemme sig i forhold til barnet (ked af det, glad, sur, vred) lære barnet at kunne forstå sin egne følelser og handlinger og at det er legalt at have det sådan.

Vi arbejder med baby-tegn som er med til at understøtte børns sproglig og kommunikative udvikling. Redskabet er med til, at gøre børnene i vuggestuen mere selvhjulpne. Børns evne til, at brug tegn udvikles hurtigere end deres verbale sprog og netop derfor kan tegnene understøtte kommunikationen mellem voksen og barn, og interesser. Vi arbejder med baby-tegnene: Spise, drikke, sove, færdig, mere og ble.

Vi skal ikke bare være i nærheden, men nærværende. Den voksne skal perspektivere leg, aktiviteter og børns samspil og nuancere hvad der sker omkring barnet. Der skal skabes et opmærksomhed omkring en aktivitet eller i et projekt. Et fælles tredje som der tales med barnet om.

Vi vægter kvalitet i vores samtaler med barnet/børnene. I stedet for at spørge barnet "er du træt" som er et lukket spørgsmål, kan man i stedet sætte flere ord på ved sige "jeg kan se du er træt, vil du gerne ud og sove, så vil jeg hjælpe med at putte dig? Vi udbreder sproget ved at tale med barnet om sovesituationen (skal du have en bamse med og hvor er den) Det er samtidig også en forberedelse af det næste der skal ske for barnet, så barnet ikke pludselig puttes uden at det ved hvad der skal ske. Denne forberedelse skal ske i alt hvad der foretages rund om barnet.

Eksperimenterende og udforskende kommunikation:

I vores kommunikation med børnene, er det vigtigt for os, at have en eksperimenterende og udforskende tilgang. Vi leger med sproget vha. lyde, kropssprog og mimik, rim og ræmser, dialogisk læsning og sjove fortællinger. Vi er nysgerrige på det børnene er nysgerrige på, sætter ord på det vi ser og spørger ind til det vi ikke ved.

I Læringsmiljøet veksler vi mellem skriftsprog og billedsprog, vi peger på billeder og viser børnene der er en læseretning i teksten. Vi har en legende tilgang fx hvis man snakker om elefanten, at man så kropslig skal have foden op til næsen. Bøger der er 3D, har flere funktioner og skaber dialog og kommunikation. I forstået til skriftsproget (tegne, hvordan holder jeg ved et skriveredskab) ved at tilbyde forskellige redskaber, materialer (vatpinde, rødbede saft til at male med, pensel, blyant, kaffe mm.)

Sammen med vuggestuebarnet eksperimenteres der med forskellige former, farver og størrelser i planlagte aktiviteter, men børnene støder også på farver og former mange andre steder i løbet af en dag, så her er det de voksnes opgave at gøre børnene opmærksomme på og skabe dialog om dette.

Der leges også med sproget via forskellige medier. Visuelt bruges projektoren på stuen til at skabe sproglig opmærksomhed ifht. bestemte emner børnene er optaget af. Det er pt. landbrugsmaskiner og biler, men det

kan også være årstidsbestemte billeder, musik eller videoklip fra børnenes hverdag. Der skabes sammenhæng mellem det der forgår på gulvet og det der er på skærmen og i samspil med børn og voksne på stuen.

Børnene lærer gennem kropslige erfaringer og sanserne, så derfor bruges yoga og som et sprogunderstøttende læringsmiljø.

.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Du bliver dygtigere når du hjælper dit barn (forældre og personale)

Hver gang vi gør noget for børnene, fratager vi dem muligheden, for at gøre sig egne erfaringer. Manglende erfaringer gør børn usikre og de kan miste troen på egen formåen og fortrolighed med deres krop.

I vuggestuen er der forskellige læringsmiljøer hvor barnet kan danne sig kropslige erfaringer både ude og inde. Uderummet herunder legepladsen, skov og strand giver barnet mulighed for at eksperimentere og udforske hvad egen krop kan og her får barnet en anden sansemæssig oplevelse end det får indenfor. Bevægelsesglæde skal altid være i fokus, da det giver såvel psykisk som fysisk trivsel.

Udeliv og Legepladsen:

Årstidernes skiftende bringer forskellige former for krop, sanser og bevægelses muligheder på legepladsen. Bl.a. har børnene mulighed for at udforske og eksperimenterer gennem sanserne med de bare tær, mærke den kolde sne, gå på ujævn terræn, løfte den fulde vandkande i køkkenhaven eller op til vores dyrhold. Vi bruger den omkringliggende natur til at tage på ture i. Børnene får kropslige erfaringer med forskelligt underlag: ujævnt terræn, højt græs, skrænter og bakker der skal bestiges, store sten der kravles op på, store vandpytter og mudder. Det stimulerer såvel muskel/led sansen som den taktile sans.

Børnene skal have lov til at komme ud og mærke der hvor det kilder i maven. Det er ikke nok at vi fortæller dem hvilken følelse de har, men barnets selv for lov at prøve kræfter med dette og gør sig sine egne erfaringer.

Legepladsen tilbyder balancebom, rutsjebane, sansegyngen og hængekøjen til at stimulere vestibulærsansen. Børnene bruger muskel led sansen til at holde balancen, kravle op og ned af f.eks. gyngerne, bakkerne, trapperne, klatrevæggen og rutsjebanen. Bevægelsesglæden aktiveres når legen er i fokus og udfordringerne er tilpasset barnets forudsætninger.

Når vi har dyrepasning, øver børnene sig i at gå i ujævnt terræn og ballancerer med en foderkande, vandekande og trillebør. De øver sig i at hælde foder og vand op til dyrene og deres muskel/led sans styrkes, så de får en fornemmelse for hvor meget og hvor lidt de skal hælde op. Børnene sanser og dufter til savsmuld, hø, halm, foder, mælkebøtter, græs og grene. I køkken haven stimuleres smagssansen, da børnene får lov at smage på bær, frugt og grøntsager.

Læringsmiljøet indenfor:

Inde miljøet skal også give børnene mulighed for at bevæge sig, men samtidig også mulighed for at kroppen kan finde ro og komme ned i arousal. Her den voksnes samspil med barnet essentiel, da den voksnes egen ro har en afsmittende effekt på barnet. Denne ro kan gives på flere måder. I fordybelsesaktiviteter hvor børnene præsenteres for materialer der pirrer deres sanser. Pt har vi et samarbejde med en keramikker, der arbejder med en gruppe vuggestuebørn. Her sidder børnene i små fordybelsesgrupper, og sanser materialets beskaffenhed. "Hvad kan mine fingre med leret? Kan jeg lave aftryk med hele håndfladen eller med bare tæer, kan jeg lave små fine huller i det med mine fingre" Hvordan føles det? Er det koldt eller varmt, vådt, glat osv.

Vi arbejder med forskellige udtryksmuligheder (Barnets 100 sprog), hvor barnet kan udtrykke sig gennem forskellige materialer. Det er en sansemæssig måde, at være sammen med barnet på. Eksempel: vi bringer materialer i spil i andre kontekster, end børnene eller er vant til. Vi tager bl.a. blade, kogler og kastanjer ind på stuen, hvor børnene kan mærke materialerne på en helt anden måde, end når de er iklædt overtøjet udenfor: de kan mærke med hænder, bare fødder, duften bliver mere koncentreret. Børnene får en anden opmærksomhed på materialerne, når de bliver præsenteret på en anden måde end udenfor. I det indendørs rum, kommer naturmaterialerne mere i fokus. Det trygge og velkendte rum, kan give børnene mere ro og overskud, så de tør udleve deres nysgerrighed og udforske materialer, som de ellers kan være tilbageholdende overfor.

Yoga er ligeledes en stund, hvor barnet får mulighed for at mærke og fornemme egen krop, sammen med nærværende voksne. Det pædagogiske læringsmiljø skaber mulighed for, at børnene oplever bevægelsesglæde ved, at bruge kroppen i de forskellige yoga stillinger derved skaber transcendens mellem elementer de kender fra hverdagen og selve yogastillingen. Børnene finder her glæde i både at være i aktivitet og efterfølgende i ro, fordybelse og massage

Hverdagsrutiner er gode læringsrum ifht. at styrke barnets kropsfornemmelse. Barnet er i disse læringsrum mange gange i løbet af en dag. F.eks. Når vi har spist og børnene skal vaskes rundt om munden. Her får de en klud og måske skal de ud til spejlet og se sig selv, så de kan se og fornemme hvor de mangler at vaskes.

I garderoben øver børnene blandt andet at få armen igennem jakkeærmet eller foden ned i støvlen, holde balancen når støvlerne skal på, rejse sig op med gummistøvler på, trække i bukser og strømper for at få dem af eller på. At et barn bliver selvhjulpent, har stor betydning for dets følelse af mestring og her kan en garderobe og badeværelses situation være et vigtigt læringsrum sammen med barnet. Vi prioriterer derfor at have få børn på badeværelset eller i garderoben ad gangen. Det pædagogiske personale guider, hjælper hvor der er behov og ansporer børnene til at hjælpe hinanden. I krybberummet kravler børnene selv op ad stigen og ind i krybben.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Lille Dalby Naturligvis

I vuggestuen bruges naturen som et læringsrum året rundt, hvor børnene får mulighed for at eksperimentere, undersøge og gøre sig sansemæssige erfaringer med naturfænomener, årstidernes skift og levende organismer. Børnene er i samspil med naturen og sammen med nærværende voksne, hvor de oplever der er tid til fordybelse. De voksne har stor betydning ifht. at skærpe børnenes opmærksomhed og nysgerrighed. Der lyttes til børnenes undren og egne spørgsmål og der tages udgangspunkt i begyndende hypoteser, som italesættes og forfølges af den voksne.

Dyrehold og køkkenhave:

Vuggestuen og børnehaven skiftes til at have ansvaret for pasning og pleje af vores dyr. Børnene er i mindre grupper med til at forde, gøre rent, samle æg og ikke mindst udvise omsorg for dyrene. Det giver børnene en spirende fornemmelse for hvad dyrevelfærd er og der arbejdes også med deres forståelse af hvad en fødekæde er. Her tales der med børnene om hvad dyrene spiser og at vi også spiser både æg, høns og får. Helt konkret får børnene mulighed for at være en del processen, når der f.eks. slagtes en høne, som efterfølgende tilberedes over bålet.

Udelivet spiller en væsentlig rolle i det pædagogiske arbejde med vuggestuebørnene. Legepladsen og nærmiljøet omkring institutionen byder på et rigt dyre og fugleliv, vi har vores egen køkkenhave hvor børnene får viden om processen fra jord til bord. De ældste vuggestuebørn, kan være med i hele processen ifht. at så, luge, vande og høste hen over året, hvorimod de yngste får en sansemæssig oplevelse når de smager på årets høst af bær, frugt og lign. Køkkenet er en medspiller, når vuggestuebørnene skal være en del af jord til bord processerne og fungerer som inspirator til diverse tiltag.

Legeplads og nærmiljø:

På legepladsen kan børnene i vuggestuen gøre sig sansemæssige og kropslige erfaringer med natur, ude liv og science. Der er gode udfoldelses og legemuligheder. De møder et kuperet terræn med træer, buske, højt græs, bakker, gynger, rutsjebaner, legehuse og sandkasser og større græsarealer med mulighed for løb og boldspil. Der er ligeledes en overdækket bålhytte, hvor der laves bål og eksperimenteres med bål mad. Der arbejdes løbende med de 4 elementer jord, ild, luft og vand, så børnene stifter bekendtskab med hvad der skal til, for at lave et bål og hvordan det slukkes igen. Hvad der sker med jorden, når det har regnet og der er store vandpytter og hvad kan vi f.eks. bruge vinden til.

Naturen er fyldt med materialer, former og farver, som opleves og sanses på én måde ude i det fri, men som kan få en anden dimension, ved at bringe selv samme materialer i spil inden for. F.eks. opleves lege med eftersårsblade i en flyverdragt ude meget anderledes, end hvis bladene tages med inden for og lægges ud på gulvet, samtidig med der skabes skovstemning med projektoren på væggen. Ligeledes kan en pind blive til en trolde i atelieret og sand føles anderledes i en indendørs sandkasse. At bringe naturen med ind, kan for de yngste være trygt og godt, da uderummet for nogen kan virke stort og overvældende. For de ældste er det med til at skabe en sammenhæng mellem de materialer naturen byder på og æstetiske og kreative processer. At koble ude og inde oplevelser, kan også være at lave yoga i det fri, som også vil give børnene en anderledes sansemæssig oplevelse.

Science i arbejdet med vuggestuebørn tager udgangspunkt i børnenes nysgerrighed ifht. at undersøge ting, materialer, antal, form og farver. Vi præsenterer dem for forskellige aktiviteter både ude og inde, hvor de får mulighed for at undersøge både konsistens, vægtfylde, hvad er tungt/let, kold/varmt osv., når der f.eks. modelleres med ler, kartoffelmel, modellervoks, ris, sand eller dej når der bages. Børnene præsenteres for lysborde og projektorer, hvor de kan eksperimentere med skygger, antal, form og farver. Vi har atelier hvor børnene f.eks. kan arbejde med ReMida materialer i diverse kreative skabelsesprocesser, som giver dem en begyndende fornemmelse for, at arbejde løsningsorienteret. Her er den voksnes rolle ikke at komme med svaret, men at stille spørgsmål ind i processen og dermed udfordre og støtte barnet i, at finde nye udveje.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Kultur, æstetik og fællesskab er rammen om alt hvad vi foretager os med børnene gennem hele dagen. Vi indgår hele tiden i større eller mindre fællesskaber, som er præget af forskellige værdier og som vi er forpligtet til at forholde os reflektivt til. Derfor arbejder vi med fleksible og foranderlige læringsmiljøer, **såvel ude som inde** og som tilpasses den aktuelle børnegruppe, men altid tager afsæt i vores værdisæt og fælles pædagogiske grundlag.

I Lille Dalby vægter vi et tæt samarbejde med forældrene og det er vigtigt for os, at vi kender til barnets familiære baggrund, normer og traditioner, så vi kan tage afsæt i barnets forudsætninger (Barnets stemme). **Vi har stor respekt for barnets habituelle rygsæk.** Derfor har vores kendskab til barnets baggrund stor betydning ifht. at støtte barnet i at indgå i nye fællesskaber, møde nye traditioner, normer og værdier. Her er vores rolle at differentiere så læringsmiljøet tilpasses det enkelte barn eller gruppen, så dannelsesrejsen bliver en bred vifte af indtryk og udtryk **og hvor målet bliver at gøre vores fælles børn fremtidsparate til at kunne indgå i samspil med andre mennesker**

Fra indtryk til Udtryk:

Børnene får mange indtryk i hverdagen og læringsmiljøet skal sikre at indtryk omsættes til udtryk. Det gøres ved at nærværende voksne griber børnenes initiativer og leger med på deres præmisser. At de italesætter hvad der sker i legen og sikrer gode omgangstoner og et respektfuld samspil mellem børnene og mellem

børn og voksne. En dannelsesrejse ifht. at forstå deres omverden. Det er også her børn vil opleve konflikter og deraf følgende frustration, som er en naturlig del af det at blive et helt menneske. Her hjælpes de til at komme igennem de forskellige følelser ved at blive mødt af anerkendende og autentiske voksne. **Vores rolle er her, at gå foran, ved siden af eller bagved alt efter hvad barnet har brug for. I vores analyse af egen rolle bruger vi bl.a. Roger Harts "Deltagelsesstige" som en indikator på såvel vokseninvolvering, som barnets involvering.**

Kulturen i Lille Dalby tager afsæt i Reggio Emilia som bygger på en filosofi om, at barnet har 100 sprog og som anerkender at børns udtryk er mangfoldige. Der arbejdes bevidst med at bevare og udvikle barnets udtryksmangfoldighed, ved at den voksne har en nysgerrig tilgang til barnet. Hvert barn er unik og har deres egen stemme og det er den voksnes ansvar at få stemmen i spil. Nogle børn udtrykker sig gennem tegning, sang eller andre kreative æstetiske processer og nogle gennem mere legende og kropslige aktiviteter. Det er her børnene får mulighed for at spejle sig i andre og fortolke egne erfaringer, som så igen bliver til nye erfaringer. **Børnene indeles i mindre differentierede fællesskaber hen over dagen, som sammensættes efter f.eks. alder, udviklingsniveau, relationer og interesser. Ligeledes indgår børnene også i større fællesskaber enten på tværs i huset eller i egen basisgruppe.**

I atelieret introduceres børnene til et varieret udbud af materialer, som giver børnene forskellige udtryksmuligheder. Der er ikke frit valg på alle hylder, men børnene oplever at få medbestemmelse inden for en ramme, som den voksne har sat. Rammen udspringer af en analyse af hvad børnene er optaget af og hvad den aktuelle målsætning er. F.eks. hvis børnene er optaget af farver, kan der arbejdes bevidst med at få øje på farver, både ude og inde, i materialevalget og når der males og eksperimenteres med blanding af farver. Her benævner den voksne sammen med barnet, hvad barnet forundres over og stiller nysgerrige spørgsmål, der kan være med til at folde barnets univers ud.

Den æstetiske indretning af stuerne spiller en vigtig rolle ifht. at give børnene sansemæssige erfaringer og **positive indtryk**. F.eks. er en morgenstemning vigtig for hvordan et lille barn modtages og kan starte sin dag op i institutionen. **Morgenstemningens kvalitet sikres af hvordan den voksne agerer i samspillet med barnet. I Lille Dalby er vi bevidste om ikke kun at være i nærheden af barnet, men nærværende i mødet med barnet.** Bliver barnet mødt med rolige og imødekomende voksne på en stue med dæmpet belysning, stemningsbilleder på projektoren, evt. stille musik og et passende aktivitetsvalg, kan det være med til at give barnet en god start på dagen.

Kropslige erfaringer som bliver til kulturelle værdier:

Børn lærer gennem kroppen og alle sine sanser og danner sig kropslige erfaringer, som kan overføres til andre sammenhænge. Kroppen husker, så derfor er bevægelseslege vigtige **og for et lille barn er især genkendelighed og rutiner vigtige for deres trivsel, læring og udvikling. Derfor har vi projektgrupper**, hvor børnene leger og synger, ligesom der arrangeres samling hvor børnene møder nye og kendte sange. Når der leges fagte lege, husker kroppen og bevægelserne automatiseres og barnet ved hvad det skal gøre, når en bestemt sang spilles eller synges. På den måde opstår kulturen omkring sang og bevægelseslege. Denne læring sker også i alle andre sammenhænge og samspil et barn indgår i. Måden vi er sammen på, måden vi leger på, måden vi spiser på, måden vi f.eks. fejrer traditioner på osv.

Traditioner:

Vi har til jul, påske, fastelavn og andre højtider forskellige traditioner i vuggestuen. Vi vurderer ud fra den aktuelle børnegruppe, hvad der giver mening at fejre. For de ældstes vedkommende vil der også være mulighed for at være en del af nogle fælles traditioner med børnehaven. Det kan f.eks. være fælles børnemøder i julemåneden, jule gudtjeneste eller lign. Der lyttes til julemusik, synes julesange, bages, pyntes op med børnenes kreative produkter, hvilket også er stemningsfyldt for de yngste.

For et vuggestuebarn starter traditionerne med stemningsbilleder og oplevelser der gentages over tid sammen med nærværende voksne. Den voksne er ansvarlig for at hjælpe barnet i erfaringsdannelsen og benævne og italesætte barnets oplevelser.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Vi har igennem de sidste 10 år arbejdet med at skabe en evaluerende kultur, hvor vi laver løbende børneanalyser der danner basis for udvikling af vores praksis.

Vi har deltaget i Program for læringsledelse hvor de data der kommer ud af vores rapport bruges til at sætte en overordnet retning for den pædagogiske udvikling.

Vi arbejder projektorienteret og pædagogerne laver med udgangspunkt i SMTTE modellen en målrettet pædagogisk indsats.

Pædagogerne i Lille Dalby har forberedelsestid hvor de sammen med kollegaer på tværs af huset ugentlig forholder sig til deres praksis.

Vi har etableret et pædagogisk refleksionsrum hvor de enkelte team hver 6. uge mødes for at få sparring på deres praksis. **De målsætter ud fra et fælles værdisæt og i den mellemliggende periode, indsamles data på baggrund af målsætningen, som der reflekteres over og evalueres på. Det er en cirkulær proces og der er primær fokus på formativ evaluering og udvikling af det pædagogiske læringsmiljø.** I dette forum deltager ledelsen og vores faglige forandringsagent for at give sparring til teamet. Når teamet afslutter projekter deler de deres erfaringer med resten af børnehuset på personalemøder.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vi har en praksis hvor de enkelte temaer drages ind når der planlægges for gruppens arbejde. Dermed opnår vi en løbende evaluering af vores praksis.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

[Pædagogisk læreplan](#)

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC